

НАЦИОНАЛЕН ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО И ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2015

Национална екологична конференция
“Околната среда - състояние и тенденции”
София, 11.06.2015 г.

Ваня Григорова
Изпълнителен директор
Изпълнителна агенция по околна среда

ВЪВЕДЕНИЕ

законово основание	чл.22, ал.1 от Закона за опазване на околната среда
цел	информирание на представителите на изпълнителната и законодателна власт, на научните и учебни организации, бизнеса и обществените организации за състоянието и рисковете за околната среда
методология на изготвяне	препоръки на Икономическата Комисия на ООН за Европа за съдържание на Националните доклади и модела за оценка, използван в Европейската агенция по околна среда
структура	<u>ключови въпроси</u> , водещи за разработването на индикатора; <u>ключови послания</u> , които дават синтезиран отговор на ключовия въпрос и <u>оценка на индикатора</u>

Ключовите послания са подсилени със символика, отразяваща тенденциите в екологичните процеси: положителни (😊) отрицателни (😞) и без промяна (😐). Използвани са сравнения със страните-членки на ЕС или на Европейската агенция по околна среда.

Изпълняват ли се международните ангажменти на България за намаляване на емисиите на вредни вещества във въздуха?

Изпълнени са ангажиментите по Директива 2001/81/ЕО и по Гьотеборгския протокол към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния за нивата на емисиите на SO₂, NO₂, NH₃ и въглеводороди.

Монтирани са сероочистващи инсталации във всички големи горивни инсталации, емисиите на SO₂ през 2013 г. са с 130 хил. т. по-малко в сравнение с 2012г.

Битовото отопление продължава да е основен източник на ФПЧ10, емитирайки 59% от общото количество, изхвърляно в атмосферата.

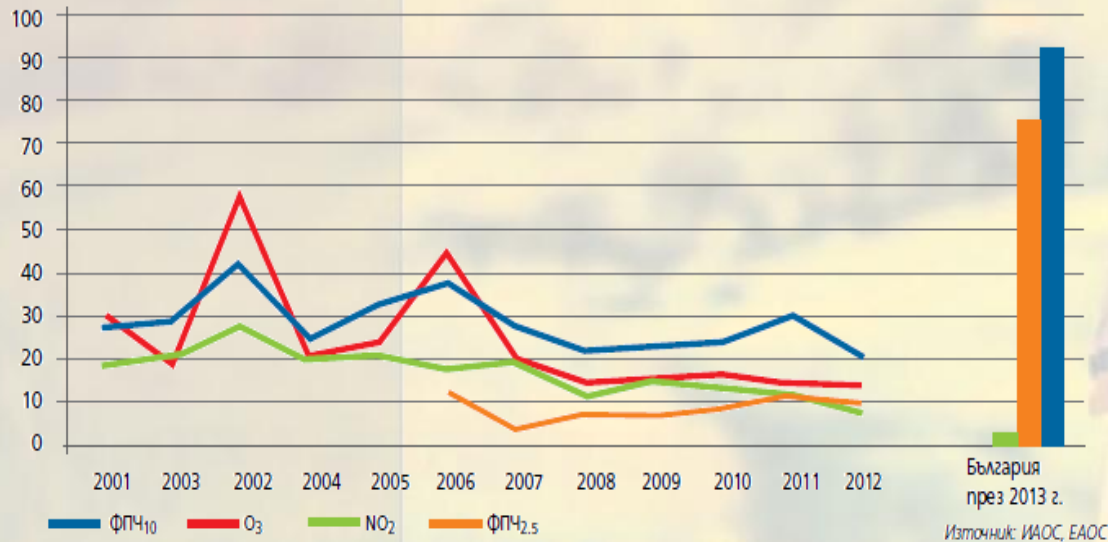
Достигнати ли са допустимите нива на атмосферно замърсяване за опазване на човешкото здраве?

- 1990-2013г. се наблюдава значително намаляване на нивата на емисиите на всички основни атмосферни замърсители и подобряването качеството на атмосферния въздух.
- Нормите за NO₂ са спазени в три района (София, Югозападен и Югоизточен) за оценка и управление на КАВ, в които е имало превишения за 2012г.
- В гр. Гълъбово и гр. Димитровград е регистрирано нарушение на КАВ по отношение на допустим брой превишения на средночасовата норма и на средноденонощната норма за SO₂.

КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

ВЪЗДУХ

Процент на населението, изложено на наднормени нива на атмосферни замърсители

Показател	Данни за България	Данни за страни членки на ЕС
ФПЧ 10	92 %	22 %
Озон	0 %	15 %
Азотен диоксид	0,5 %	8 %
ФПЧ 2.5	77%	11%
Бензо(а)пирен	15%	25%
Серен диоксид	1.4%	0.5%

Какви са били температурите и количеството на валежите в България през 2013 година?

- В глобален аспект годината се изравни с 2007г. като шестата най-топла година от 1850г. насам.
- Средногодишната температура за страната е с 1.4 С над климатичната норма - 16-тата поредна година след 1997г. с положителни температурни аномалии спрямо средните стойности за периода 1961-1990г.
- Средногодишното отношение на валежните суми спрямо нормите (1961-1990 г.), средно за станция, е близко до нормалното само за ограничен брой станции в Северозападна, централна Северна и отчасти Североизточна България, което е 561 mm (l/m²).

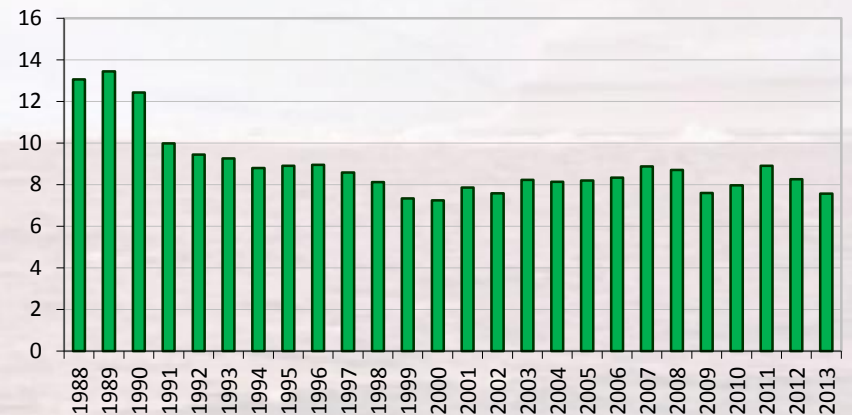
Изпълнени ли са националните и международните цели на Р България, относно емисиите на ПГ?

😊 1988-2013г., емисиите на основните парникови газове имат тенденция към намаляване. Емитираните общи емисии са 46.8 % от емисиите през базовата година.

😊 Емисиите на ПГ на човек от населението намаляват от 13,1 тона CO₂-екв. през 1988г. до 7.6 тона CO₂-екв. през 2013г. По този показател България се доближава до средния за ЕС.

😊 Емисиите на парникови газове са значително по-ниски в сравнение с базовата 1988г. и в момента България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола от Киото.

Годишни емисии на парникови газове на човек от населението, тон CO₂ – екв.

Колко са пресните водни ресурси на страната, как се формират, има ли риск от недостиг на вода?

България се отличава с относително значими пресни водни ресурси, както по абсолютен обем, така и на човек от населението.

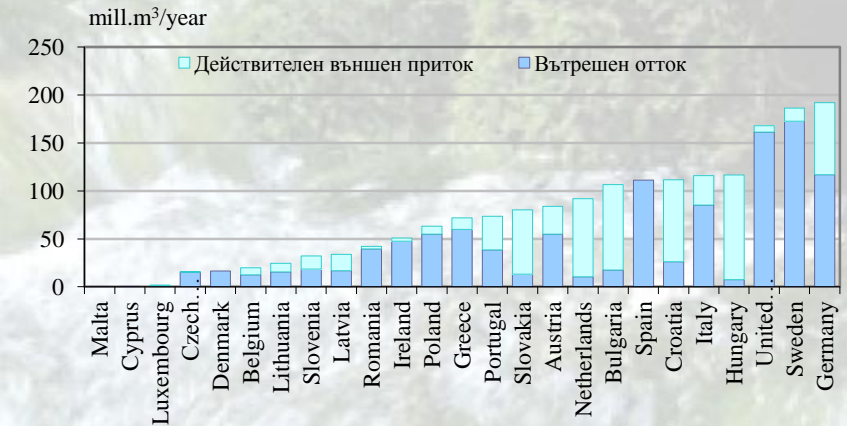

Водните ресурси се формират предимно от външен приток и са неравномерно разпределени на територията на страната.

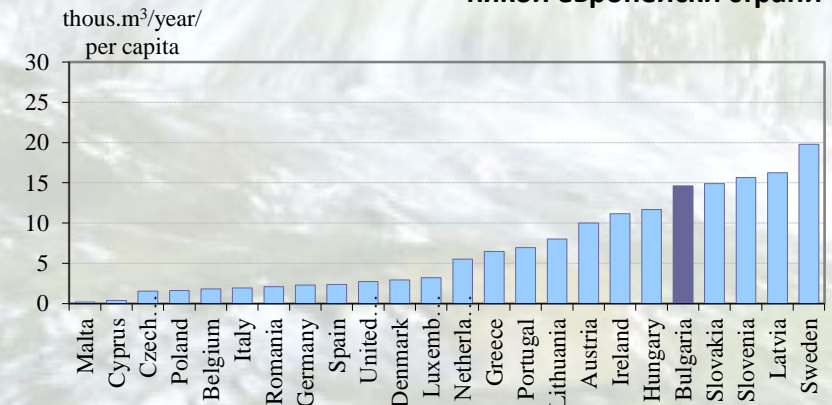

Недостиг на вода може да възникне в регионите със слаби валежи, голяма гъстота на населението, водоемки промишлени производства, съчетани със специфични природо-географски особености.

Възобновяеми пресни водни ресурси за някои европейски страни

Възобновяеми пресни водни ресурси на човек от населението за някои европейски страни

Постигнати ли са изискванията за безопасно качество на питейните води по физико-химични, биологични и органолептични показатели?

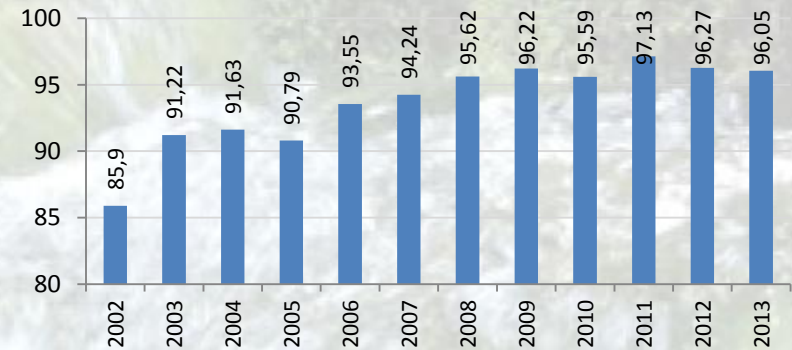

От общия брой анализи на питейни води, извършвани от Районните здравни инспекции, съответствие с нормите има при 98,54% от тях.

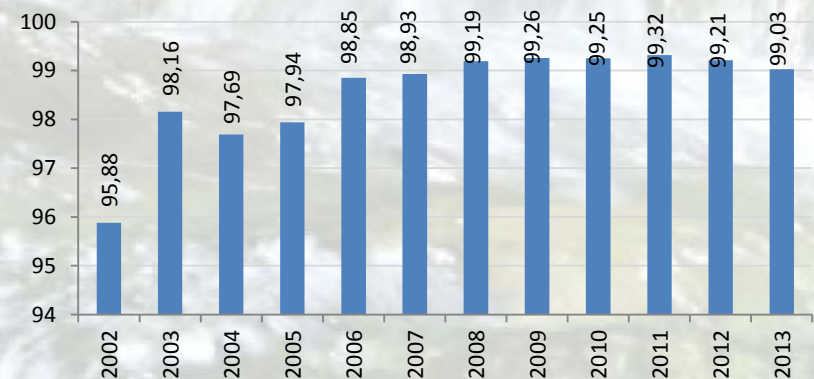
Изследват се следните показатели:

- Микробиологични показатели;
- Физико-химични показатели;
- Отклонения по органолептични показатели (цвят, мирис, вкус, мътност)
- Съдържание на нитрати, манган, флуориди, арсен и хром.

Процент на анализите по микробиологични показатели, съответстващи на изискванията за периода 2002 г. – 2013 г.

Процент на анализите по органолептични, химични и радиологични показатели, съответстващи на изискванията за периода 2002 г. – 2013 г.

Подобрява ли се качеството на повърхностните води, което засяга, от една страна използването им като източници за питейно водоснабдяване и от друга страна - за местообитание на много видове водни организми?

1996-2013г. – запазва се тенденцията от последните години за подобряване качеството на водите. Въпреки това все още има водни тела определени в риск. За подобряване на състоянието им са изготвени програми от мерки за достигане на добро екологично състояние.

1996-2013г. - концентрациите на O_2 (разтворен кислород), NH_4-N (амониев азот), $N-NO_3$ (Нитратен азот), БПК₅ (биохимична потребност от кислород) и PO_4-P (ортофосфати) показват запазване на нивата си от предходни години. Леко повишаване има при ХПК (химична потребност от кислород).

Запазва се тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води, по отношение на основните физико-химични показатели.

През 2013 г. направената оценка на индикативните основни физикохимични показатели, поддържащи биологичните елементи за качество показва, че голяма част от обследваните пунктове попадат в категорията много добро-добро състояние.

Подобрява ли се качеството на подземните води, което засяга, от една страна използването им като източници за питейно водоснабдяване и от друга страна – за подхранване на водни и сухоземни екосистеми?

1993-2013г. се наблюдава постепенно подобряване на качеството на подземните води за по-голяма част от показателите. Процентът на пунктове, в които средните годишни стойности надвишават стандартите за качество (СК) на подземните води, показва тенденции на намаляване за всички показатели с изключение на фосфати и нитрати.

Установено е голямо пространствено разнообразие и добре изразена тенденция на спадане на водните ресурси. Тенденцията е регистрирана при 65 наблюдателни пункта или в около 63 % от случаите, представляващи различни басейни с подземни води.

1993-2013г. - средногодишните концентрации на индикаторите, изчислени спрямо средните им концентрации през 1993г.(базова година) имат стойности под средните стойности на базовата година и показват тенденции на понижаване, с изключение на фосфатите, където стойностите през годините са били над базовата 1993г. но след 2005г., също показват снижаване.

Какво е качеството на водите за къпане?

😊 98,9% от зоните за къпане отговарят на задължителните изисквания – т.е. са с „отлично“ или „добро“ качество (94,7% за ЕС).

66,0% от зоните за къпане отговарят на препоръчителните изисквания - т.е. с „отлично“ качество) (82,6% за ЕС).

1,1 % от зоните за къпане са с „лошо“ качество (1,9% за ЕС).

Какви са тенденциите на усвояване на земите?

Какви са тенденциите в промените в предназначението на земите - по площ и по вид?

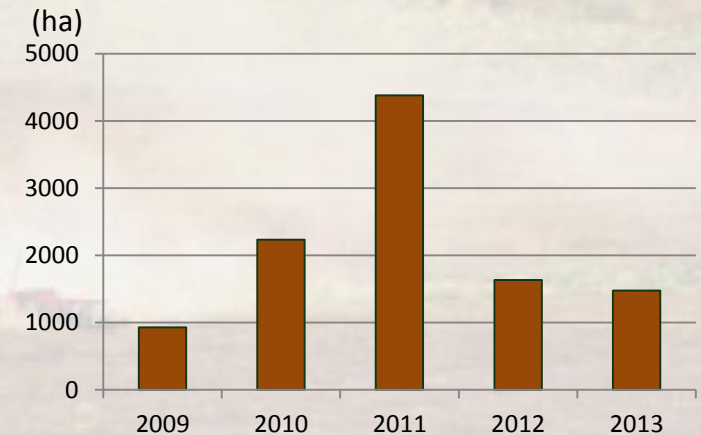

2008-2013г. се наблюдава трайна тенденция към увеличаване площите, заети с обработваеми земи и намаляване на необработваемите земи.

Наблюдава се ясна тенденция за намаление на промените в земното покритие и земеползването за всеки следващ период (1990 2000 2006 2013г.).

Промяна на предназначението на земеделските земи за неземеделски нужди

УВРЕЖДАНЕ НА ПОЧВИТЕ

ПОЧВИ

Какви са необратимите загуби на почва вследствие на деградационните процеси?

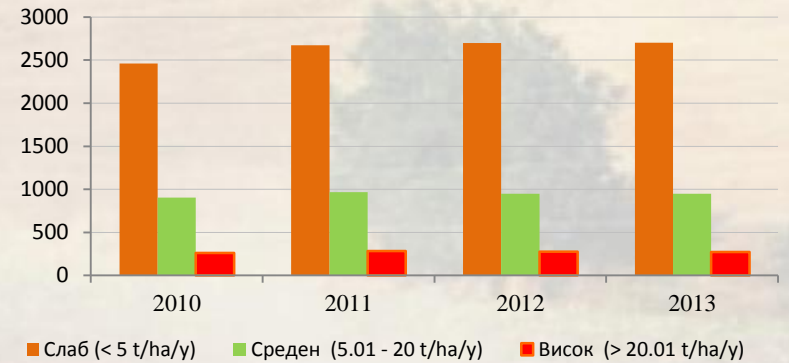

2010–2013г. има тенденция към задържане, както на площното разпространение, така и на средногодишните почвени загуби от водоплощна ерозия. В сравнение с предходната година площите с ерозионен риск и загубите на почва леко намаляват.

2007–2013г. загубите на почва от ветрова ерозия остават относително постоянни. В сравнение с 2012г. се наблюдава леко увеличаване, както на площите с риск от ветрова ерозия, така и на почвените загуби.

Разпределение на площите (ha) засегнати от водоплощна ерозия по степен на ерозионен риск (10^{-3} ha) при обработваемите земи

Разпределение на площите (ha) засегнати от ветровата ерозия по степен на ерозионен риск (10^{-3} ha)

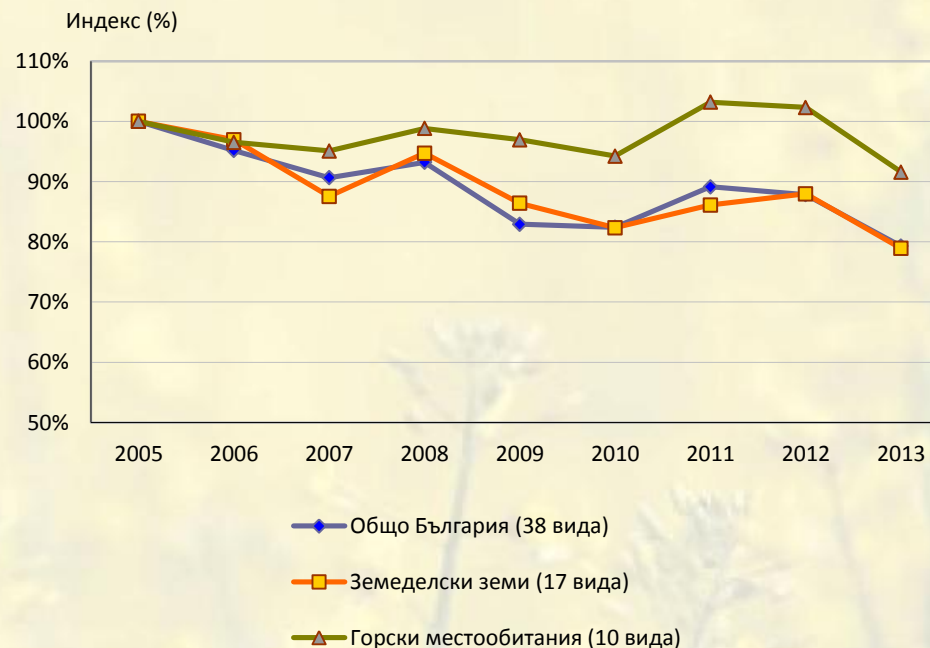

Кои видове птици намаляват обилието и разпространението си в България?

Общата тенденция за периода 2005-2013г. за всички 38 оценени вида е за намаление на числеността с 21%, което е с 9% спад спрямо предходната оценка за периода 2005-2012г.

Тенденция на индекса на обикновените видове птици за България (базова година 2005=100%)

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Колко ефективно е обявяването на защитени територии, като инструмент за опазване на биологичното разнообразие и като отговор на загубата на биоразнообразие?

2004-2013г. броят и площта на защитените територии са се увеличили. В края на 2013г. броят на защитените територии в България е 1009 с обща площ 584587,1 ха или 5,27 % от територията на страната.

Промяна в броя и площта на защитените територии в България за периода 2004 -2013 г.

ЗДРАВΟΣЛОВНО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

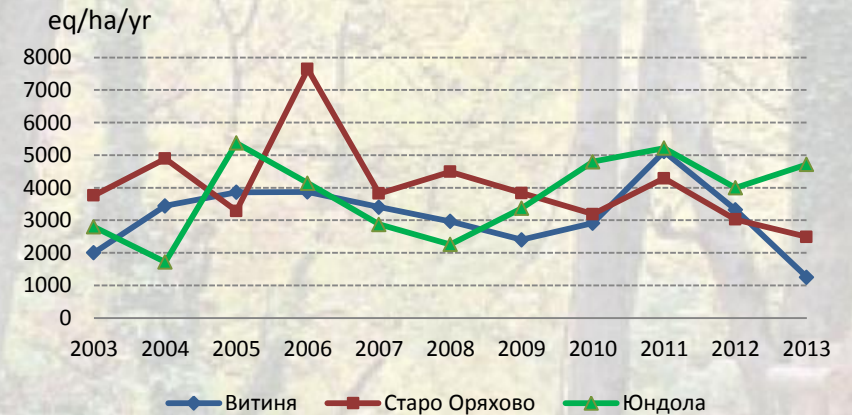
ГОРИ

Каква е динамиката на здравословното състояние на горите?

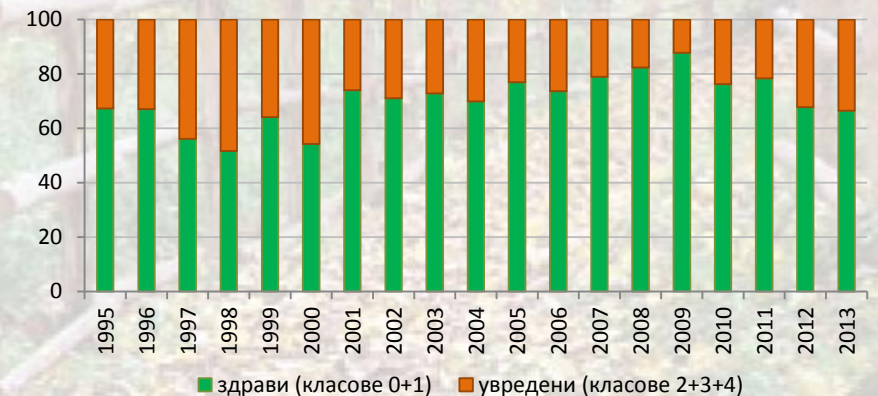
Отлагане на атмосферни замърсители. По-високите отчетени стойности на критичните натоварвания за киселинност, сяра и азот, са признак за подобряване качеството на атмосферния въздух и намаляване на отложените с валежите количества сяра и азот, т. е екосистемите са в състояние да поемат по-големи натоварвания и да поддържат устойчиво състояние.

Критични натоварвания за обща киселинност

Обезлистване. През 2013г., в резултат от мониторинга е показано, че преобладават (66,5%) оценените като здрави и слабо увредени дървета, съответно в класове „0“ и „1“ на обезлистване.

Обезлистване при всички дървесни видове

Горски пожари. През 2013г. са регистрирани 408 пожари с 3 313.9 ha засегнати територии - почти два пъти по-малък общ брой и 4 пъти по-малко засегнати територии в сравнение с 2012г.

КОЛИЧЕСТВО НА ОБРАЗУВАНИТЕ ОТПАДЪЦИ

ОТПАДЪЦИ

Намаляват ли количествата на образуваните отпадъци?

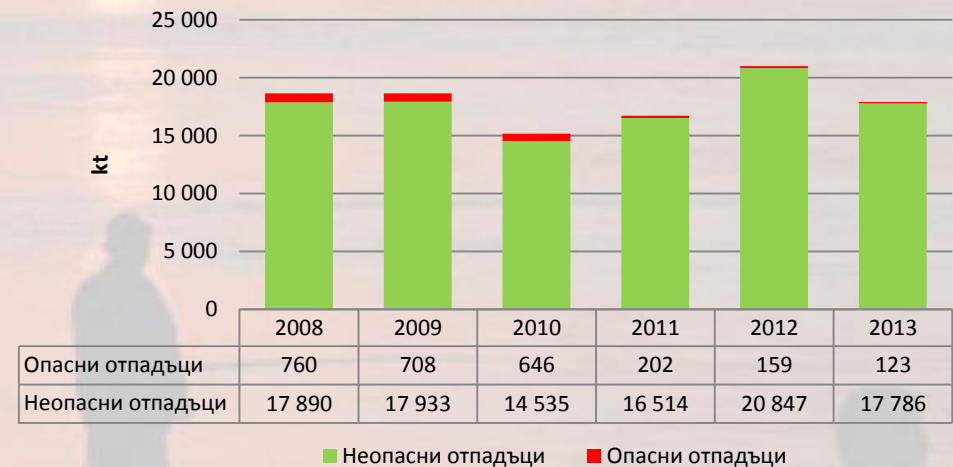

Образуваните отпадъци са с 15% по-малко спрямо образуваните през 2012г.

Образуваните опасни отпадъци са намалели с 22% спрямо образуваните през 2012г.

Образувани отпадъци по видове, kt

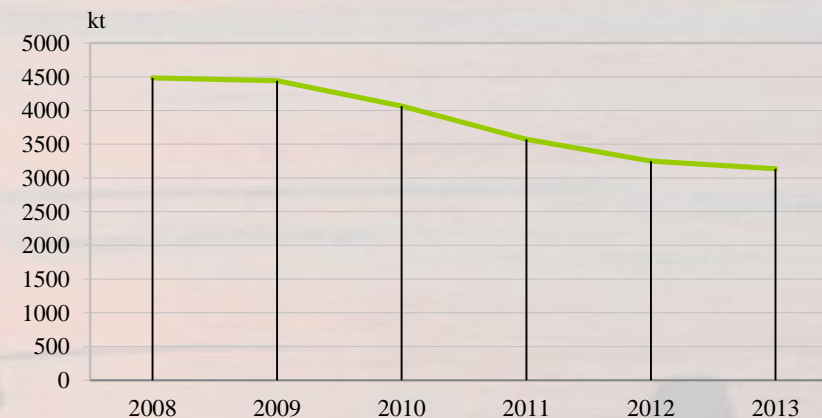
ОБРАЗУВАНИ И ТРЕТИРАНИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Намалява ли количеството на образуваните битови отпадъци?

Увеличава ли се делът на предадените за оползотворяване битови отпадъци?

- 😊 Образуваните битови отпадъци са с около 3 % по-малко спрямо образуваните през предходната година.
- 😊 С 3 % се е увеличил делът на предадените за оползотворяване битови отпадъци през 2013г.
- 😊 29 % от образуваните битови отпадъци са предадени за оползотворяване, в т. ч. рециклиране.
- 😞 Депонирани са 2212 kt битови отпадъци и това все още остава най-използваният в страната метод за третиране на битови отпадъци.

Образувани битови отпадъци, kt

ОБРАЗУВАНИ И РЕЦИКЛИРАНИ ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ

ОТПАДЪЦИ

Увеличава ли се делът на рециклираните отпадъци от опаковки?

- Постигнати цели - 64% оползотворяване, в т. ч. рециклиране на отпадъци от опаковки.
- Постигнати са националните цели за рециклиране по материали за всички видове опаковки: стъклени, пластмасови, хартиени/картонени, метални и дървени.
- Увеличение с 12% на дела на опаковките за многократна употреба.
- Потреблението на пластмасови опаковки остава сравнително постоянно.

Постигната степен на оползотворяване, в т. ч. рециклиране, 2013 г.

Материал	Степен на рециклиране, %	Степен на оползотворяване, %
Пластмаси	41,33%	41,36%
Хартия/картон (вкл композит.)	88,83%	88,84%
Метал	69,82%	69,82%
Дърво	58,54%	61,68%
Стъкло	61,24%	61,24%
Други	0,00%	0,00%
Общ % от количествата	63,55%	63,77%

ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ

ШУМ

Изложено ли е населението в страната на наднормен шум, влияещ отрицателно върху човешкото здраве?

Данните от измерванията на шумовите нива показват, че регламентираните допустими шумови нива са превишени в 72,73 % от контролните пунктове в страната.

98% от проверените през годината промишлени източници на шум, отговарят на нормативните изисквания. РИОСВ отчитат, че от 440 проверки на промишлени източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда само при 7 от тях са констатирани отклонения от нормативните изисквания.

През 2013г. са приети от съответните общински съвети Планове за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда към разработените Стратегически шумови карти (СШК) на агломерациите Бургас, Плевен и Русе.

РАДИАЦИОННИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

РАДИАЦИЯ

Радиационното състояние на околната среда в България представлява ли заплаха за здравето на населението и състоянието на екосистемите?

Съществува ли допълнително облъчване на населението в райони с ядрени съоръжения – АЕЦ „Козлодуй“

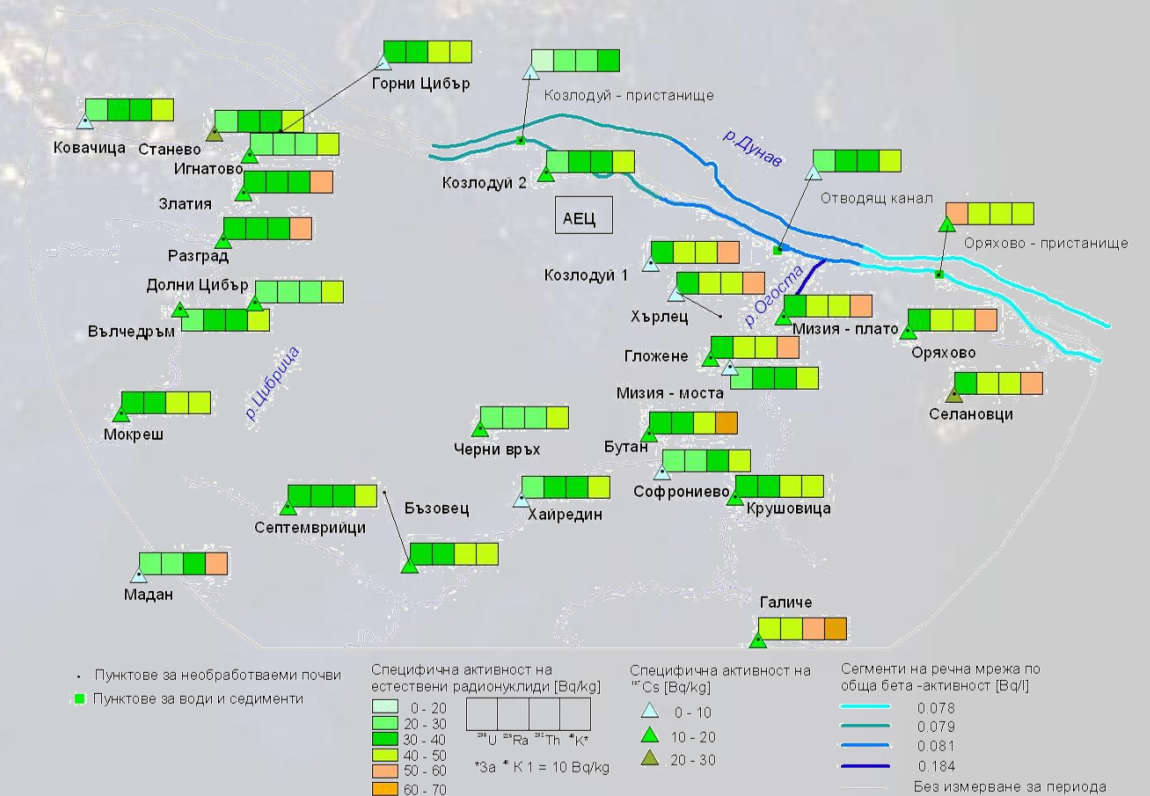

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала стойности на радиационния гама фон, различни от естествените.

Резултатите от проведения радиологичен мониторинг, сравнени с резултати от минали години не показват неблагоприятни тенденции в радиационната обстановка и екологичния статус в „наблюдаваната“ зона на „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД, произтичащи от експлоатацията на атомната централа.

Радиационно състояние на околната среда в 30-км зона на АЕЦ „Козлодуй“

ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Финанси

Какво е изразходваното количество финансов ресурс за опазване на околната среда в страната?

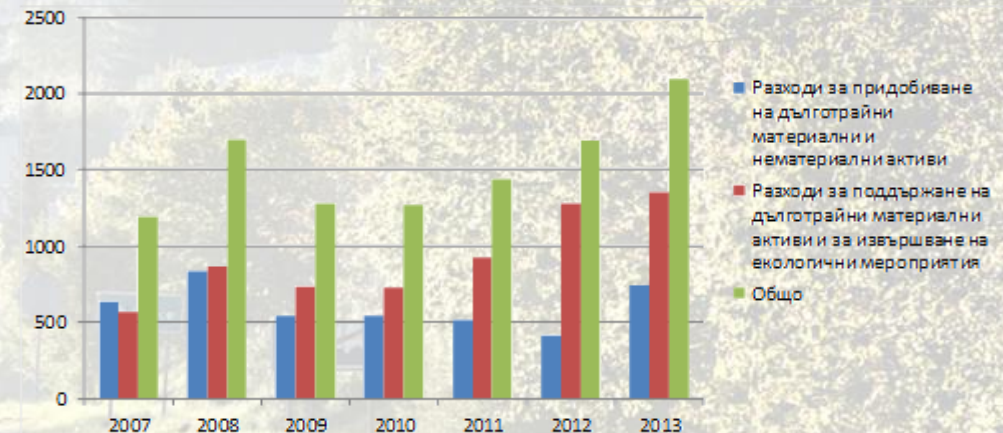

През 2013г. разходите за опазване и възстановяване на околната среда на национално ниво се оценяват на 2 098,9 млн. лв., като относителният им дял от брутния вътрешен продукт (БВП) е 2,6 %. Отчита се увеличение на разходите, спрямо 2012 г. с 23,9 % и спрямо 2011г. с 45,9 %.

През 2013 г. размерът на изразходваните средства за всяко от следните отделни направления: управление на отпадъците, гори, опазване на биологичното разнообразие и предпазване от вредното въздействие на шума, е най-голям за периода 2007-2013г. за съответното направление. Наблюдава се значително увеличение на разходите за отвеждане и пречистване на отпадъчните води, спрямо предходните години, както и трайна тенденция за повишаване на разходите за подобряване на качеството на атмосферния въздух и управление на отпадъците.

Динамика на изразходваните средства за опазване и възстановяване на околната среда по основни направления на национално ниво (млн. лв.)

Какви са паричните постъпления в ПУДООС през 2013 г. и за какви дейности са изразходвани средствата?

- 😊 Постъпленията по сметката на ПУДООС по видове закони за периода 01.01.2013 г. - 31.12.2013 г. са в размер на 58 377 799 лв.
- 😊 През 2013г. са изразходвани общо 43 824 055 лв. От тях 30 321 478 лв. са предоставени като безвъзмездни помощи за инвестиционни проекти, 4 059 372 лв. за изпълнение на неинвестиционни проекти; 3 190 485 лв. са предоставени за политика в областта на администрацията; 6 252 720 лв. като трансфер към МОСВ.

Какъв е напредъкът към 31.12.2013 г. по изпълнение на приоритетните цели на оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“

В края на 2013, г. реално усвоени от бенефициентите по ОП “Околна среда 2007–2013 г.” са около 1,496 млн. лв., които представляват 42,5% от общия финансов ресурс на програмата (2007-2013г.).

Процентът на договорените средства спрямо общия финансов ресурс на програмата в края на 2013г. е 161% от общия размер на средствата по програмата, което значително надвишава разполагаемия ресурс по програмата.

Общо по програмата са успешно изпълнени 124 проекта с усвоени 199,2 млн. лв., а в изпълнение са още 225 проекта на стойност 5,210 млрд. лв.

Към 31.12.2013г. в сектор „Води“ в експлоатация са пуснати 7 броя ПСОВ (Сопот, Троян, Хисаря, Вършец, Лозница, Руен, Провадия), а други 3 са в процес на технологични изпитвания (Пирдоп, Тунджа, Ябланица); изградена или реконструирана е 151 км канализационна мрежа и 124 км водопроводна мрежа. За същия период в сектор „Отпадъци“ са изградени 2 депа за твърди битови отпадъци – (Ботевград и София), а в сектор „Биоразнообразие“ са в изпълнение общо 70 проекта на стойност 333.8 млн. лв.

ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Предоставя ли се достатъчно информация на обществеността по въпросите на околната среда и осигурени ли са възможности за гражданите, организациите и институциите да участват във вземането на решения в тази област?

- През 2013г. са регистрирани над 500 000 уникални (единични) посещения в интернет страниците на МОСВ и неговите поделения, което показва висок интерес към въпросите на околната среда.
- Голям е броят на базите данни и публичните регистри, поддържани в интернет от МОСВ и поделенията му – през 2013г. те са над 250.
- Почти незначителен е броят на решенията за откази за предоставяне на информация за околната среда за 2013 г. – 25, както и обжалванията във връзка с предоставяне на информация – 7, спрямо общия брой на подадените заявления за предоставяне на достъп до обществена информация в областта на околната среда – 969.
- Посещаемостта на информационните центрове на МОСВ и неговите поделения се е увеличила през 2013 г. – от 25 360 посетители през 2012 г. до 49 403 посетители през 2013г.
- Провеждат се все повече обществени обсъждания. През 2012г. те са 140, а през 2013г. – 187 .

Полагат ли се достатъчно усилия за формиране на съзнателно и отговорно отношение на различните обществени групи към околната среда посредством провеждане на информационни мероприятия и образователни дейности и инициативи?

През 2013г. са проведени над 140 форуми, семинари, кръгли маси, конференции за ученици, учители, бизнеса, неправителствени организации, за служители на общинската и държавната администрация от МОСВ и неговите поделения.

През 2013г. са проведени националните кампании „Обичам природата – и аз участвам!“, включваща традиционния конкурс „За чиста околна среда“, „Зелена България“, „Зелена идея“ и „Зелената песен на България“ и са отбелязани от МОСВ и неговите поделения с разнообразни и атрактивни информационни прояви в цялата страна всички дати от международния природозащитен календар.

Наблюдава се тенденция за намаляване, като цяло, на общия брой на проведените информационни и обучителни мероприятия, насочени към учениците (изложби, състезания и конкурси). Причината за това е недостигът на финансови средства, в условията на рестриктивна финансова политика и редуцирани ведомствени бюджети на МОСВ.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Пълен текст на доклада: <http://eea.government.bg/bg/dokladi>